

Sivistysvaliokunnalle
VNS 3/2020

Suomen ylioppilaskuntien liiton lausunto kestävän kehityksen globaalin toimintaohjelman Agenda2030:n selontekoon

Yleiset huomiot

SYL haluaa kiittää Sivistysvaliokuntaa mahdollisuudesta lausua Agenda 2030 -selonteosta. Näemme tärkeänä, että Agenda 2030:n periaatteisiin ja kestäväan kehitykseen on sitouduttu poikkihallinnollisesti ja -sektoraalisesti kaikessa yhteiskunnan toiminnassa.

Selonteko kuvaa lukuisia eri yhteiskunnan sektoreille asettuvia toimenpiteitä, ja siinä on huomioitu eri kestävän kehityksen osa-alueet monipuolisesti. Peräänkuulutamme, että **kestävä kehitys ja ilmastotoimet vaativat aitoa kunnianhimoa, sitoutumista ja poliittisesti vaikeita päätöksiä** niin nykyiseltä hallitukselta, kuin tulevilta hallituksilta pidemmällä aikavälillä. Nämä päätökset on tehtävä ajoissa. Suomen **hiilineutraalisuuden saavuttaminen vuoteen 2035 mennessä** on tavoite, johon on sitouduttava vahvasti, ja vielä vahvemmin kuin tämä paperi osoittaa. **Tämän eteen on löydettävä riittävät toimet.**

Seurannan ja arvioinnin johdonmukaisuus tukee pitkäjänteistä kehityspolitiikkaa. **E erityisen tärkeinä pidämme nelivuotisessa seurantajaksossa pitäytymistä ja yhteiskunnan eri toimijoiden vahvaa osallistamista.** Näiltä osin pidämme valittua linjaa onnistuneena. Toivomme, että eri toimijoiden osallistaminen näkyy vahvasti myös vuoteen 2030 ulottuvan tiekartan valmistelussa.

Lisäksi pidämme erittäin hyvänä, että ympäristö- ja globaalikasvatuksen merkitys nähdään selonteossa selvästi. **Pidämme tärkeänä, että kestävän kehityksen teemoja käsitellään kaikilla koulutusasteilla.** Korostamme kuitenkin opetushenkilöstön resurssien riittävyyden merkitystä kirjausten toteutumiselle.

SYL on pettynyt selonteossa siihen, miten selonteko ei huomioi opiskelijoita erityisryhmänä käytännössä lainkaan. Opiskelijat ovat Suomessa suuri ja yhteiskunnan kannalta keskeinen erityisryhmä, koko selonteossa on kuitenkin mainittuna sana opiskelija ainoastaan kerran. Selonteossa puhutaan toki nuorista yhteisenä ryhmänä, mutta opiskelijoiden ryhmän erityispiirteiden huomioiminen selonteossa ja sen useissa toimenpiteissä olisi nähdäksemme erittäin tarpeellista.

Emme pidä hyväksyttävänä, että selonteko sivuuttaa opiskelijat väestöryhmänä myös niissä yhteyksissä, joissa opiskelijoiden nykyinen elintaso vaikuttaa suoraan Agenda2030 alatavoitteiden täyttymiseen. **Haluamme korostaa, ettei opiskelijoiden tulorakenne takaa toimeentuloa, joka ylittäisi Euroopan unionin köyhyysrajan.** Kyse on väestöryhmästä, jonka odotetaan ottavan lainaa maksaakseen asumisensa ja ruokansa. Tämän sivuuttaminen antaa Suomen köyhyystilanteesta virheellisen kuvan. Selonteko ei kaihda muista erityishuomiota vaativista väestöryhmistä puhumista, vaan käsittelee pitkällisestikin eläkeikäisiä sekä perheellisiä. Opiskelijat ovat siis poikkeama, mikä korostuu, kun selonteon

muita sisältöjä vertaa sivulla 94 lainattuun hallitusohjelman kohtaan, jossa opiskelijat on nostettu eläkeläisten ja perheellisten rinnalle. Hallitus antaa ohjelmassaan sukupolvien välisestä oikeudenmukaisuudesta lupauksen, joka ei tässä selonteossa näy.

Näemme, että selonteko kaipaa johdonmukaisuutta ja ryhtiä kehitysyhteistyörahoitusta koskeviin kirjauksiin. Pidämme erinomaisena, että kehitysyhteistyörahoituksen osuus halutaan nostaa YK-sitoumuksen mukaiselle tasolle 0,7 %:in BKT:sta sekä 0,2 %:in vähiten kehittyneiden maiden osalta. **Rahoituksen nykyinen taso olisi kuitenkin tarpeen selonteossa nykyistä selvemmin tunnustaa ja tavoitteelle pitäisi asettaa aikaraamit.** Pidämme hyvänä, että tavoitetta tukemaan tehdään tiekartta, mutta selonteon kirjausten ylimalkaiset maininnat aikataulutetusta tiekartasta eivät anna tavoitteelle mielestämme riittävästi ryhtiä.

Johdonmukaisuutta kaipaamme myös Suomen painopisteisiin globaalin etelän kehitysyhteistyössä. Selonteossa todetaan: "Agenda 2030 nostaa esiin koulutuksen merkityksen: kaikki maat hyötyvät terveestä ja koulutetusta työvoimasta. Jokaisella maalla on ensisijainen vastuu omasta taloudellisesta ja sosiaalisesta kehityksestään." (s. 17). Kun lisäksi sivulla 25 todetaan, että Suomen kehityspolitiikka perustuu arvoihimme ja vahvuksiimme, **pitäisimme johdonmukaisena selkiyttää selonteon kuvausta Suomen roolista koulutusta tarjoavan kehitysyhteistyön saralla.** Koulutusviennin ja kehitysyhteistyön suhde tulisi myös selkiyttää. Tällä hetkellä selonteko keskittyy painotuksiin, jotka koskevat naiseen ja tyttöihin sekä vammaisiin sekä muihin helposti syrjäytyviin. Näitä pidämme myös hyvin kannatettavina.

Esimerkiksi Helmi- ja METSO-ohjelmien huomiointi osoittavat luontokadon ja diversiteettikriisin huomioimista selonteossa. SYL peräänkuuluttaa kuitenkin **luonnon monimuotoisuuden merkityksen ja säilyttämisen vahvempaa painottamista läpi selonteon.** Luontoa on selonteossa käsiteltävä itseisarvoisena, ja esimerkiksi metsien- tai luonnonsuojelun ei tule perustua ainoastaan ajatukseen hiilinieluista.

2. Suomen tilanne Agenda 2030n toimeenpanossa

Katsomme, ettei selonteko anna eriarvoistumiskehityksestä täysin todenmukaista kuvaa. Eriarvoisuuden kehitystä ei tulisi tarkastella korostetusti tuloerojen kasvun perusteella, vaan pääomien kasaantumisen. Selonteko mainitsee varallisuuserojen kasvun, mutta sivuuttaa esimerkiksi koulutuksen perinnöllisyyden ja oppimistulosten eriytymisen. Näillä on selkeä vaikutus paitsi mahdollisuuksiin päästä kiinni paitsi taloudelliseen ja sivistyspääomaan, myös muihin olennaisiin pääomiin - erityisesti kulttuuriseen ja sosiaaliseen. Tältä osin olisi perusteltua myös tarkastella koulutuksen maksuttomuuden toteutumista ja korkeakoulujen sisäänoton uudistuksia sekä niiden vaikutusta koulutuksen periytyvyyteen. Myös opiskelijavalinnan toteutustavalla on merkitystä koulutukseen valikoitumisessa. Maksuttomuuden lisäksi muihin koulutuksen saavutettavuutta edistäviin toimiin tulee panostaa aktiivisesti ja laaja-alaisesti. Korostamme, että koulutuksellisen epätasa-arvon seuraukset tulevat näkymään sosioekonomisten erojen kasvuna pitkällä aikavälillä.

Selonteko esittelee tavoitteen koulutusasteen noususta, muttei kuvaa nykyistä tilannetta. Tällä hetkellä olemme korkeakoulutautumisen osalta jäljessä OECD:n keskiarvosta ja tärkeimmistä verrokkimaistamme. Lähtötilan sivuuttaminen selonteon nykytilannetta

kartoittavassa luvussa ei ole perusteltua. Tavoite- ja lähtötilanne ovat yleisesti tunnustettuja mm. Korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visio 2030:ssä.

Nykytilan kuvauksessa soisi huomioitavan Itämeren haastava tilanne paremmin sen todellisessa laajuudessaan. Vaikka Itämeren tilanne onkin kehittynyt parempaan suuntaan edellisen 40 vuoden aikana, todellisuudessa se on silti edelleen **yksi maailman herkimmistä ja saastuneimmista meristä, ja nähdäksemme tämä olisi sanottava selonteossa suoraan**. Rehevöitymisen lisäksi Itämeri kärsii lajikadon uhkasta.

3.1. Hallitusohjelma tavoittelee kestävän kehityksen Suomea 2030

Sosiaalisesti kestävä Suomi

Maksuttoman koulutuksen arvo tärkeänä tasa-arvon mahdollistavana tekijänä tunnustetaan tässä luvussa, minkä vuoksi pitäisimme perusteltuna myös lyhyesti arvioida tämän maksuttomuuden tilaa. Maksuttomuuteen liittyy kysymyksiä - joita on pyritty ratkaisemaan - erityisesti toisella asteella. On kuitenkin huomionarvoista, että toimeentulon kysymykset syövät tasa-arvoisten mahdollisuuksien toteutumista myös korkea-asteen koulutuksessa. Olisi myös tärkeää tunnustaa, ettei suomalaisen korkeakoulun maksuttomuus koske kaikkia, sillä sen ulkopuolelle on suljettu EU- ja ETA-maiden ulkopuolelta tulevat kansainväliset opiskelijat. Kansainvälisten opiskelijoiden lukukausimaksut ovat eriarvoistavia ja siten heikentävät kansainvälisten osaajien integroitumista ja työllistymistä Suomeen.

Taloudellisesti kestävä Suomi

Pidämme kannatettavana selonteon kirjausta aggressiiviseen verosuunnitteluun sekä veronkiertoon puuttumisesta.

Ekologisesti kestävä Suomi

Suomen kuvataan pyrkivän hiilineutraalisuuteen vuonna 2035. **SYL peräänkuuluttaa vahvempaa sitoutumista hiilineutraalisuuteen**. Sana pyrkii tulisi vaihtaa muotoon "Suomi sitoutuu olemaan hiilineutraali vuonna 2035".

3.3 Hallitus tekee työtä kaikkien kestävän kehityksen tavoitteiden saavuttamiseksi

Tavoite 1: Poistaa köyhyys sen kaikissa muodoissa kaikkialta

Eryteisesti tämän tavoitteen alla opiskelijoiden puuttuminen näkyy selvänä epäkohtana. Ei ole tarkoituksenmukaista eikä etenään johdonmukaista, että opiskelijoiden tuloiksi laskettaisiin mahdollisuus opintolainan ottamiseen. Opiskelijoiden tulojen suhde köyhyysrajaan sekä muihin väestöryhmiin tulee laskea todellisten tulojen perusteella. Haluamme myös korostaa, että opiskelijalla, joka on oikeutettu opintorahaan, ei ole pääsyä toimeentulotuen piiriin, mikäli hän ei ole nostanut opintolainansa kokonaisuudessaan. Opiskelijoiden vaikeudet päästä viimesijaisen toimeentulon piiriin on tunnustettu myös sosiaaliturvakomitean 27.1.2021 käsittelemässä Viimesijainen turva, perusturva, asuminen – koonnissa, jossa esitettiin useita tilanteita, joissa opiskelijan viimesijainen toimeentulon turva ei ole selkeä tai

riittävä. **Tavoitteen 1 toteutumisen kannalta on kestävämpää, että yhden väestöryhmän odotetaan kattavan asumis- ja ruokakuluja lainarahalla.**

Kannatamme selonteossa mainittua eri tulomuotojen yhteensovittamisen helpottamista. Opiskelijalle kyse on usein välttämättömyydestä. Toivomme tavoitteelle pikaista edistymistä.

Selonteko pitää esillä tasa-arvon edistämistä ja mahdollisia taloudellisia panostuksia eriarvoisuuden vähentämiseksi. Tässä yhteydessä olisi hyvä viitata myös koulutuksen periytyvyyteen, kuten olemme aiemmin lausunnossamme todenneet.

Eläkeasioita käsitellessään selonteko sivuuttaa hallitusohjelman lupaaman sukupolvien välisen oikeudenmukaisuuden. Eläkejärjestelmän tulee kohdella eri sukupolvia yhdenvertaisesti ja oikeudenmukaisesti, eikä eläkemaksuja tule siis korottaa. Väestörakenteen muutos aiheuttaa eläkejärjestelmään paineita, mutta kestäväää järjestelmää ei voida rakentaa nuorten sukupolvien kustannuksella. Ensisijaisesti eläkejärjestelmää tulee vahvistaa työuria pidentämällä esimerkiksi uudelleen kouluttautumista helpottamalla ja mahdollistamalla osa-aikaista työskentelyä työuran lopulla. Työelämää tulee kehittää myös laadullisesti panostamalla systemaattisesti työhyvinvointiin ja työssä jaksamiseen. Opiskelijoiden osalta keskeistä on tarjota matalan kynnyksen vaikuttavia mielenterveyspalveluita, joilla tuetaan opinnoissa jaksamista ja tulevien ammattilaisten hyvinvointia pidemmälläkin tähtäimellä.

Tavoite 2: Poistaa nälkä, saavuttaa ruokaturva, parantaa ravitsemusta ja edistää kestäväää maataloutta

SYL näkee, että kulutustuotteiden verotusta tulee kehittää siten, että ilmastoystävällisemmän ja kestävämmän valinnan tekeminen on kuluttajalle taloudellisesti kannattavaa. Kulutustuotteisiin on lisäksi saatava **pakolliseksi merkintä tuotteen ilmasto- ja ympäristövaikutuksista** kestävämmän kuluttamisen helpottamiseksi.

Kappaleessa tai koko selonteossa ei mainita kertaakaan vegaaniruokaa. Vegaaniruoka on usein lähtökohtaisesti ilmastopäästöiltään ekologisempi vaihtoehto. **Vegaaniruuan edistämisen tulisi olla keskeinen toimenpide ruokailun aiheuttamien negatiivisten ympäristövaikutusten vähentämisessä.** Tähän tulisi ohjata esimerkiksi verotuksellisin keinoin alentamalla vegaanisten ruokien verotusta.

Tavoite 3: Taata terveellinen elämä ja hyvinvointi kaiken ikäisille

Suomen nykytilanteesta kerrotaan selonteossa, että myös henkistä terveyttä ja hyvinvointia edistetään. **Näkisimme erittäin suotavana, että tässä yhteydessä kuvataan myös mielenterveyden ja hyvinvoinnin nykyistä tilaa.** Muussa tapauksessa nykytilan kuvaus jää puutteelliseksi.

Toivoisimme selonteon tiedostavan, ettei mielenterveysstrategia kata kaikkia väestöryhmiä, vaan esimerkiksi korkeakouluopiskelijat ovat selkeitä väliinputoajia, joiden henkinen hyvinvointi kuitenkin tutkimusten valossa vaatisi merkittäviä toimia.

Tavoite 4: Taata kaikille avoin, tasa-arvoinen ja laadukas koulutus sekä elinikäiset oppimismahdollisuudet

Kotimaisen koulutuksen tilaa kuvatessa olisi hyvä tiedostaa myös koulutuksen rahoituksessa tapahtuneet muutokset. Näillä muutoksilla on ollut vaikutuksensa myös Suomen koulutuskentän toimintaan ja oppimistuloksiin sekä eriarvoistumiskehitykseen.

Pidämme korkeakoulutuksen saavutettavuussuunnitelman laatimista erittäin hyvänä ja aloituspaikoille suunnattua rahoitusta tarpeellisenä panostuksena. Aloituspaikkalisäysten myötä painotamme myös perusrahoituksen kasvattamista koulutuksen todellisten kustannusten mukaan. Yliopistoille on taattava pitkäjänteinen ja ennakoitava rahoitus, jottei koulutuksen laatu kärsi. Pelkkä aloituspaikoille suunnattu rahoitus ei nähdäksemme ole tähän riittävä.

Pidämme erittäin huonona aloituspaikkoja koskevaa kirjausta, jonka mukaan opiskelupaikkoja halutaan kohdentaa ensimmäistä tutkintoon suorittaville.

Ensikertalaiskiintiön kasvattaminen ei ole ollut kiintiöille asetettujen tavoitteiden kannalta menestys, minkä vuoksi pidämme kiintiöissä pitäytymistä kyseenalaisena ratkaisuna. Alan vaihtamisen helpottamista pidämme kuitenkin hyvänä.

Muita kantojamme nyt lausuttavana olevassa selonteossa mainittuun koulutuspoliittiseen selontekoon voi lukea jälkeenmainittua koskevasta lausunnostamme:

[Suomen-ylioppilaskuntien-liiton-lausunto-koulutuspoliittiseen-selontekoon.pdf \(syl.fi\)](#)

Pidämme erittäin hyvänä, että ympäristö- ja globaalikasvatuksen merkitys nähdään selonteossa selvästi. On tärkeää, että kestävän kehityksen teemoja käsitellään kaikilla koulutusasteilla. Korostamme kuitenkin opetushenkilöstön resurssien ja koulutautumismahdollisuuksien riittävyyden merkitystä kirjausten toteutumiselle.

Pidämme erittäin tärkeänä dokumentin huomiota siitä, että elinikäisen oppimisen ja tulevaisuuden osaamistarpeiden yhteydessä huomioidaan myös kestävän kehityksen edistäminen. SYL kiittää, että tämä on huomioitu selonteossa, ja korostaa teeman tärkeyttä ja läpileikkaavuutta. Tulevaisuuden työelämän on kattavasti pystyttävä vastaamaan ilmastokriisin asettamiin haasteisiin. Ilmasto- ja ympäristökriisin torjunnan on oltava poikkileikkaava osa yhteiskuntaa ja sen toimintoja, ja näin ollen jokaisella alalla on etsittävä poikkileikkaavasti keinoja sen torjumiseksi, ja tähän toimintaan kouluttamiseen on panostettava läpi koulutuspolun.

Tavoite 5: Saavuttaa sukupuolten välinen tasa-arvo sekä vahvistaa naisten ja tyttöjen oikeuksia ja mahdollisuuksia

Pidämme opintorahan huoltajakorotusta erittäin hyvänä toimena, joka tuo paljon kaivattua helpotusta perheellisen opiskelijan arkeen. Lisäksi SYL pitää esimerkiksi perhevapaiden ja hoitovastuun tasaisempaa jakautumista tärkeänä tavoitteena.

Sukupuolien välistä koulutuksellista tasa-arvoa tulee edistää. Näemme, että tätä tavoitetta edistetään erityisesti pureutumalla alasegregaatioon sekä korkeakoulutuksen saavutettavuuteen miesten osallisuuden näkökulmasta.

Kannatamme selonteossa mainittua seksuaalirikoslainsäädännön kokonaisuudistusta, itsemääräämistä kunnioittavan lain säätämistä sukupuolen vahvistamisesta sekä intersukupuolisten itsemääräämisoikeuden edistämistä.

Kunniaan liittyvän väkivallan vastaiseen työhön tulee turvata riittävät resurssit.

Tavoite 7: Varmistaa edullinen, luotettava, kestävä ja uudenaikainen energia kaikille

SYL näkee, että yhteiskunnan on siirryttävä täysin kestävästi ja vastuullisesti tuotettuihin fossiilittomiin tai uusiutuviin energianlähteisiin. **Kivihilestä luopumisen lisäksi hallituksen on tehtävä suunnitelma turpeen, öljyn ja muiden fossiilisten energialähteiden käytön kieltämiseksi energiantuotannossa.**

Selonteossa ei mainita kertaakaan ydinvoimaa tai sen roolia siirtymässä kohti puhdasta energiatuotantoa. Ydinvoima on nähdäksemme tärkeä osa siirtymää kestävämpään energiantuotantoon ja sen rooli osana hajautettua energiatuotantoa on välttämätön.

Kestävästi ja vastuullisesti tuotetuista fossiilittomista tai uusiutuvista energialähteistä on tehtävä kuluttajille, kotitalouksille ja yrityksille taloudellisesti kannattavin vaihtoehto sekä tuettava näihin kohdistuvia teknologioiden kehitystä ja investointeja.

Tavoite 8: Edistää kaikkia koskevaa talouskasvua, täyttä ja tuottavaa työllisyyttä sekä säällisiä työpaikkoja

Työllisyyttä ja kestävää taloutta koskevien ratkaisujen kuvaus jää puutteelliseksi, jos tavoitteen alla ei mainita huoltosuhteen heikkenemistä ja sen aiheuttamaa pitkäkantoista osaajapulaa. Katsomme, että "osaavan työvoiman työperusteista maahanmuuttoa lisätään" ei ole riittävä kuvaus tarvittavista toimenpiteistä kansainvälisten osaajien houkuttelemiseksi. Myös kansainvälisten tutkinto-opiskelijoiden maahanmuuttoa tulee lisätä sekä työllistymistä ja hyvinvointia tukea, niin opintojen aikana kuin valmistumisen jälkeen. Jotta kansainväliset osaajat työllistyvät osaamistaan vastaaviin töihin, tulee mainita myös integraatioon tähtäävät toimenpiteet.

Tavoite 9: Rakentaa kestävää infrastruktuuria sekä edistää kestävää teollisuutta ja innovaatiota

Näemme, että koulutuksen rooli tutkimus- ja kehitystoiminnan edellytyksenä olisi syytä tunnistaa selonteossa vahvemmin. Nykytilanteen kartoituksessa koulutuksen rooli Suomen menestystarinassa tunnustetaan. Haluammekin korostaa, etteivät koulutus ja elinikäinen oppiminen hyödytä vain yksilöä, vaan ne myös uudistavat työelämää ja yhteiskuntaa. Kunnianhimoinen koulutuspolitiikka halutaankin selonteon tässä toimenpiteessä saada EU:n strategiseksi tavoitteeksi, mitä pidämme erinomaisena kirjauksena. Olisi kuitenkin toivottavaa, että vastaava kunnianhimoa osoitettaisiin myös kansallisten tavoitteiden suhteen.

Pidämme erittäin hyvänä hallituksen pyrkimystä helpottaa kansainvälisten osaajien maahan jäämistä. SYL kannattaa oleskelulupien pidentämistä koko tutkinnon ajaksi. Yhden tai kahden

vuoden oleskelulupa monine minimivaatimuksineen on raskas byrokraattinen prosessi, joka vaatii ajan lisäksi kohtuuttoman määrän rahaa opiskelijalta. **Lisäksi SYL:n kanta on, että opintojen jälkeisen oleskeluluvan tulisi olla pysyvä.**

SYL näkee, että TKI-investoinneissa ilmasto- ja ympäristöteeman on oltava vahva painopiste. Yliopistossa tehdyn tutkimuksen roolia ilmasto- ja ympäristökriisin torjunnassa tulee myös vahvistaa.

Tavoite 10: Vähentää eriarvoisuutta maiden sisällä ja niiden välillä

Myös tässä toimenpiteessä selonteko sivuuttaa eläkeasioita käsitellessään hallitusohjelman lupaaman sukupolvien välisen oikeudenmukaisuuden. Väestörakenteen muutos aiheuttaa eläkejärjestelmään paineita, mutta kestäväää järjestelmää ei voida rakentaa nuorten sukupolvien kustannuksella. Konkreettisia esityksiä sukupolvien välisen oikeudenmukaisuuden huomioivista ja kestäväistä toimenpiteistä olemme tehneet tavoitteen 1 alla.

On tärkeää, että yhteiskunnassa edistetään aktiivisesti ja poikkisektoraalisesti esimerkiksi vähemmistöihin kuuluvien ja heikoimmassa asemassa olevien ihmisten asemaa muun muassa kotouttamisprosesseja aikaisemmin aloittamalla, syrjintään ja rasismiin esimerkiksi kansallisella toimintaohjelmalla puuttamalla sekä viharikosten seuranta kehittämillä.

SYL näkee, että opetus- ja kulttuuriministeriön alaisuudessa valmisteltava korkeakoulutuksen saavutettavuussuunnitelma on keskeinen työkalu koulutuksellisen tasa-arvon edistämiseksi, jossa tulee huomioida erityisesti koulutusjärjestelmän katvealueita aliedustettujen väestöryhmien muodossa. Koulutus on keskeisimpiä keinoja vähentää yhteiskunnallista eriarvoisuutta ja yhä useammalla tulee olla mahdollisuus siihen.

Kannatamme kirjausta sukupuolivähemmistöihin kuuluvien ja heidän perheidensä yksilöllisistä ja oikea-aikaisista palveluista. Katsomme kuitenkin, että ollakseen elinkelpoinen kirjauksen tulisi sisältää konkretiaa.

Tavoite 11: Taata turvalliset ja kestävät kaupungit sekä yhdyskunnat

SYL näkee, että opiskelijat on huomioitava paremmin erityisryhmänä asunnontuotantoa käsittelevässä osuudessa.

Lausunnossa todetaan hallituksen huolehtivan riittävästä valtion tuesta kohtuuhintaiseen asunnontuotantoon, sisältäen erityisryhmien asumisen. SYL näkee, että uusien opiskelija-asuntojen tuotantoon on kiinnitettävä selonteossa lisähuomiota. Uusien opiskelija-asuntojen tuotantarvetta tulee ennakoida paremmin teettämällä opiskelija-asumisselvitys säännöllisesti. Opiskelija-asumisen uudistuotannon tuotantotuet tulee ensisijaisesti kohdistaa alueille, joilla opiskelijoiden asuntotilanne on kaikkein heikoin, koskien erityisesti suuria kaupunkeja ja pääkaupunkiseutua, jossa vain osalle opiskelijoista riittää opiskelija-asuntoja. Ympäristöministeriön selvityksen mukaan esimerkiksi pääkaupunkiseudulle on rakennettava vuosittain keskimäärin 600 opiskelija-asuntoa kymmenen vuoden ajan niiden tarpeen täyttämiseksi.

Opiskelija-asuntokohteilla tulee olla oikeus samoihin suhdanneluonteisiin avustuksiin kuin muillakin asuntokohteilla. Uusien opiskelija-asuntojen tuotantotavoitteen saavuttamiseksi tulee aloittaa ohjelma nuoriso- ja opiskelija-asumisen kehittämiseksi. MAL-sopimusten osalta SYL näkee, että Valtion tulee varmistaa riittävä tonttitarjonta asettamalla kasvukeskusten MAL-sopimukseen erillinen kiintiö pitkällä korkotukilainalla tuettujen opiskelija-asuntojen vuosituotannolle.

SYL kiittää selonteossa nostetuista keinoista edistää joukkoliikennettä ja alentaa näin liikkumisen päästöjä. Joukkoliikenteen saavutettavuus ympäri Suomen kaupunkien on keskeistä sen edistämiseksi. Joukkoliikenteen käytön määrää saadaan lisättyä varmistamalla sen olevan edullista kaikissa elämäntilanteissa, erityisesti varmistamalla erityisryhmien riittävien alennusten toteutuminen. Yliopistokaupungeissa tulee laatia lisäksi pyöräilynedistämishjelmat.

SYL näkee positiivisena lentämisen päästöihin kiinnitetyn huomion. Kuitenkin bio- ja synteettisten polttoaineiden edistämisen lisäksi lentämisen päästöihin tulee ensisijaisesti puuttua lentämisen verotuksella niin, että se vähentää lentämisestä aiheutuvia ilmastovaikutuksia mahdollisimman tehokkaasti. SYL peräänkuuluttaa, että Suomen on ajettava harmonisoitua lentoveroa EU-tasolle.

Tavoite 12: Varmistaa kulutus- ja tuotantotapojen kestävyys

SYL katsoo selonteossa mainittujen kestävä kehityksen verouudistuksen ja päästöihin perustuvan kulutusverotuksen olevan kipeästi tarvittavia muutoksia yhteiskunnan ohjausvaikutusten kehittämisessä kohti päästöjen vähentämistä ja ympäristöstä huolehtimista. SYL näkee tärkeänä näiden pikaisen edistämisen. Tuotteiden valmistuksen ja huolto- ja korjauspalveluiden sääntelyn ja verotuksen tulee tukea tuotteiden käyttöä pidentämistä ja elinkaari päästöjen vähentämistä.

SYL näkee positiivisena selonteossa kuvatut ajatukset, että kulutustuotteisiin on saatava pakolliseksi merkintä tuotteen ilmasto- ja ympäristövaikutuksista kestävämmän kuluttamisen helpottamiseksi. Tämän edistäminen on hyvin tärkeää kestävä kulutuksen edistämiseksi. SYL tervehtii ilolla myös selonteossa nostettua kansallisen ilmastoruokaohjelman laatimista.

Tavoite 13: Toimia kiireellisesti ilmastonmuutosta ja sen vaikutuksia vastaan

SYL näkee hyvänä, että kivihiilen käytöstä sähkön- ja lämmöntuotannossa luovutaan vuoteen 2029 mennessä. Peräänkuulutamme kuitenkin, että **myös turpeen, öljyn ja muiden fossiilisten energialähteiden käyttö energiantuotannossa on kiellettävä pikimmiten**, ja näiden korvaamiseksi luotava suunnitelma.

SYL näkee positiivisena lentoliikenteen päästöjen huomioimisen myös tässä kohtaa. Nähdäksemme keskeisintä on lentämisen verottaminen niin, että se vähentää lentämisestä aiheutuvia ilmastovaikutuksia mahdollisimman tehokkaasti. Keskeinen toimenpide lentoliikenteen päästöjen vähentämisessä on **harmonisoitu lentovero EU-tasolle**.

Ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi tarvitaan kaikkia hallinnon sektoreita ja yhteiskunnan osa-alueita. SYL näkee ilmastopolitiikan pyöreän pöydän perustamisen ja erityisesti

nuorisoedustajien valitsemisen erittäin tärkeänä, ja yleisesti **korostaa nuorison osallistamista ilmastokriisiin keskittyvissä kysymyksissä ja ratkaisuisa.**

SYL näkee erityisen kiitettävänä tavoitteen vahvistaa Ilmastopaneelin roolia tieteellisenä ja riippumattomana asiantuntijaelimenä. Tiedettä ja asiantuntijoita tulee aina kuunnella vahvasti ilmastotoimissa. Tieteellisen tiedon ja asiantuntijoiden roolia päätöksenteon tukena on vahvistettava selonteon keskeisten tavoitteiden suhteen.

Tavoite 15: Suojella maaekosysteemejä, palauttaa niitä ennalleen ja edistää niiden kestävää käyttöä; edistää metsien kestävää käyttöä; taistella aavikoitumista vastaan; pysäyttää maaperän köyhtyminen ja luonnon monimuotoisuuden häviäminen

SYL kiittää monipuolisista ja hyvistä toimenpiteistä luonnon monimuotoisuuden turvaamiseksi. Peräänkuulutamme kuitenkin luonnon käsittelyä dokumentissa itseisarvoisempaa kuin tällä hetkellä. Ikimetsien suojelun ja ennallistamisen mainitseminen erikseen olisi tärkeää. Samalla toivoisimme eläinten, niiden elinympäristöjen ja -olosuhteiden tulevan vahvemmin huomioiduiksi.

Tavoite 17: Tukea vahvemmin kestävä kehityksen toimeenpanoa ja globaalia kumppanuutta

Pidämme kannatettavana selonteon kirjausta kansainväliseen yhteistyöhön osallistumisesta aggressiiviseen verosuunnitteluun sekä veronkiertoon puuttumiseksi.

5. Agenda2030n kansallisen toimeenpanon organisointi

Valtionhallinnon organisoituminen

Pidämme huomionarvoisena alaluvun toista kappaletta, jossa kuvataan Agenda 2030n toimeenpanon kannalta tärkeiden toimintatapojen olevan useimpien ministeriöiden käytössä. Toivomme, että näiden toimintatapojen puuttuminen otetaan kriittiseen tarkasteluun niissä ministeriöissä, joita tämä huomautus koskee. Pidämme tätä läpileikkaavuuden kannalta merkityksellistä huomiota erityisen tärkeänä selonteossa sivulla 103 mainitun VTV:n lausunnon perusteella.

Yhteiskunnan osallisuus

SYL näkee ilmastopolitiikan pyöreän pöydän perustamisen ja erityisesti **nuorisoedustajien valitsemisen** erittäin tärkeänä, ja yleisesti **korostaa nuorison osallistamista ilmastokriisiin keskittyvissä kysymyksissä ja ratkaisuisa.** SYL kiittää linjauksesta Nuorten Agenda 2030-ryhmän toiminnan jatkamiseksi, ja korostaa sen toiminta- ja vaikutusmahdollisuuksien lisäämistä yleisesti.

6. Agenda2030n kansallisen toimeenpanon seuranta ja arviointi

Seurannan ja arvioinnin johdonmukaisuus tukee pitkäjänteistä kehityspolitiikkaa. Erityisen tärkeinä pidämme nelivuotisessa seurantajaksossa pitäytymistä ja yhteiskunnan eri toimijoiden vahvaa osallistamista. Näiltä osin pidämme valittua linjaa onnistuneena. Toivomme, että eri toimijoiden osallistaminen näkyy vahvasti myös vuoteen 2030 ulottuvan tiekartan valmistelussa.